

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hához bordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 keddnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, február 19.

A királyi biztos.

A hétfői eseményeket a legnagyobb sajnálattal kell tudomásul vennie mindenkinek, a ki ez országban a monarchia és a Habsburg-ház híve. Mert azok a kéziratok, a melyekkel a feloszlás és a királyi biztos kinevezése meglőrtént, azok az események, a melyek a királyi kéziratok kihirdetéséhez fűződtek, alkalmasok az elkeseredés fölkelésére.

Nem vonjuk kétségbe, hogy a királynak joga van királyi biztosokat kiküldeni; csak az nem mindegy, hogy minő hatáskörrel küldi ki az illető biztosokat?

Végrehajtó hatalmát a király csak a felelős minisztérium útján gyakorolja; a végrehajtó hatalom legfelsőbb nyilvánulásihoz tehát felelős miniszter szükséges. Ebből az következik, hogy a miniszteri felelősség által fedett uralkodói tények gyakorlatában a király mellett senki másnak helye nincs, csak a miniszternek.

Ilyen uralkodói tények gyakorlatát esetleg rábizhatja a király a miniszterre, de senkire másra. A miniszterre azért, mert ugyanis a miniszter felelős az illető tényért; másra azonban azért nem, mert a miniszter nem felelős másért, csak az uralkodóért és önmagáért.

Ezért felel meg a parlamentáris kormány fogalmának az a precedens, a melyre most hivatkozni szeretnek, hogy 1875-ben Wenckheim gróf szerepelt, mint királyi biztos az országgyűlés feloszlásának fogantatásánál. Wenckheim mint miniszterelnök volt egyúttal királyi biztos is s így királyi biztosi cselekedetért felelősségre vonható volt.

A mostani kinevezésnél a végrehajtó hatalom körébe vágó uralkodói jog gyakorlata olyan egyénre bízott, a ki maga felelősségre nem vonható és a kinek tetteiért a miniszter sem felelős. A királyi biztos tehát abszolútisztikus hatalmat gyakorolna, mint Ausztriában a császári biztosok. Ezt pedig a királyi esküvel megerősített 1791-iki törvények kifejezetten kizárják.

Volt egyéb esetben is királyi biztos, nem miniszter, pl. a szegedi királyi biztos. Ennek azonban nem volt és a fentiek alapján nem is lehetett más jogköre, mint a sokkal gyakrabban kinevezni szokott kormánybiztosnak. Közvetlenül a kormánynak volt alárendelve.

Királyi biztosi czime pusztán cím volt, a mely adhatott az illetőnek nagyobb tekintélyt, de nem adott szélesebb hatáskört a kormánybiztosénál. Csak arra volt hivatva, hogy az illető biztosnak személyét kiemelje, megmutassa, mennyire atyai szíven viseli a kérdéses ügyet maga a király, szavának nagyobb súlyt kölcsönözzön, egyébként a királyi biztosi cím mellett megmaradt a kormánynak alárendelt kormánybiztosi jelleg.

Ha a mostani királyi biztos szomorú szerepét analogiával akarják megvilágítani, akkor ne Wenckheim grófot tegyék melléje, mert ez kegyetlenség egy becsületes hazafi emléke iránt. A mostani királyi biztoshoz analogia csak Haller gróf lehet, aki az 1861-iki országgyűlést verte szét s a kinek szereplését Deák bélyegezte törvénytelennek.

Deák szava szól a mostani esetre is.

A királyi biztos kinevezési okmánya tartalmaz még egyéb törvénytelenégeket is.

Meghagyja és megparancsolja a kinevezés a kedvelt főrendeknek és képviselőknek (kikhez egyébiránt állandó kegyelmünkkel hajlandók maradtunk), hogy neki büntetés terhe alatt mindenben engedelmeskedjenek.

Ez közjogi abszurdum.

Fogadjuk el egyelőre, hogy a feloszlás törvényes s tegyük fel, hogy amint a királyi biztos vicebiztosa felolvasta a visszaküldött kéziratot az üres falaknak, a képviselőház azonnal feloszlottnak tekintendő. Ezen az elapon vizsgáljuk a kemény fenyegetést.

Míg a kézirat fel nem olvastatott, addig a képviselőket feltétlenül védi a mentelmi jog. Parancsolhat nekik akárki, senkinek sem kötelesek engedelmeskedni. Még a bíróság is csak a ház engedelmeivel léphet fel ellenük. Mit ér akkor a kemény parancs, hogy a biztosnak feltétlenül engedelmeskedniök kell? Semmit. Üres beszéd az egész.

A feloszló kézirat felolvasása után megint nincs a parancsnak semmi hatálya. Mert a kinevező okirat csak a főrendeknek és képviselőknek hagyja meg, hogy Nyirinek engedelmeskedjenek. A főrendeket mindenkor védi a mentelmi jog, a képviselők azonban, ha a feloszlást jogosnak fogadjuk el, onnan kezdve megszűntek képviselők lenni, reájuk a képviselőknek szóló parancs eo ipso nem vonatkozik s így engedetlenséget el nem

követhetnek. A fenyegetés marad megint üres fenyegetés. Vagy ha nem üres fenyegetésnek szánták, akkor törvénytelenység.

Harmadik törvényteleniséget a törvénytelenül kinevezett királyi biztos követte el. Kiadott egy nyílt parancsot, melyben »En Székelyi Nyiry Sándor vezérőrnagy« e bevezetéssel felhatalmazza Fabritius ezredest, hogy az országgyűléssel szemben a karhatalmat alkalmazza. A törvényes rendelkezés alapján létrejött házszabályok szerint az országban karhatalmat még a miniszter sem alkalmazhat, egyedül az elnök. Nyílt parancsokat pedig közjogunk éppen oly kevésbé ismer, mint napiparancsokat. Törvénytelen volt a királybiztos rendeletének formája, törvénytelen volt annak tartalma is.

Negyedik törvényteleniség volt Fabritius eljárása, mikor a királyi kéziratot felolvasta s a Házat lepecsételte. A királyi kéziratok iránti tisztelet megköveteli, hogy az ne vándoroljon »szolgálati úton« auf den Dienstwege felülről lefelé, katonai rangfokozat szerint. Egy ezredes a parlamenthez intézett királyi kéziratot fel nem olvashatja, mert az nem szól a budapesti 1. honvédelmi ezrednek, az nem napiparancs. Még a törvénytelen nyíltparancs sem adott hamis jogot királyi kézirat felolvasására.

Ami pedig az országháznak katonai elfoglalását illeti, az egyszerűen nyers erőszak, a háznagy törvényes hatáskörének megsértése, mert az új Ház összeüléseig a parlamenti helyiségek a régi háznagy felügyelete és felelőssége alatt állanak. Erre míg a királyi biztosnak adott felhatalmazás sem terjed ki.

De ez még nem elég. Vészi lapja leplezetlenül bejelenti, hogy a király ugyan jelzi az új országgyűlés «mielőbbi» összehívását, de ne álmodjunk róla, hogy az a törvényes időn belül összeüljön. Addig még nem fog a nemzet eléggé megpuhulni.

Sok minden megtörtént, amit monarchikus érzületű ember megtörténhetők nem mert gondolni; de itt már csakugyan megdőbbsenve áll meg az ember.

Rezignálva olvassuk szentesített törvényeinket, s aggódva kérdezzük, kinek lesz igaza? A szentesített törvénynek-e, vagy Vészinének?

Dr K. A.

Karneval 1906.

Báli ujdonságok

ugymint flitteres csipkeszővetek, selymek, gaze-kelmék, szövetek, mosó báli kelmék minden kivételben, óriási választékban érkeztek s jutányos árakban kaphatók.

Megbízható vászon és fehérműk, valamint egész menyasszonyi kelengyék különböző összeállításban rendkívül olcsó árban lesznek kifizetve.

Karneval 1906

Kenyeres és Engländer

Szent László-tér 1. Kossuth-utca mellett.

A politikai válság.

Minden csöndes. Mintha semmi sem történt volna. A feketelelkű tanácsadók mintha mulatni kezdenének. Azt hiszik, hogy ezt a nemzetet büntetlenül leigázhadják s ellenkezés nélkül megfojthatják. Vigyázzanak! Ez a csönd télelmetes. Nem halljátok-e a távoli morajlást? Az igazi vihar még hátra van. És ez rettenetes vad csatája lesz az elemeknek... Sámsonban még van erő. Jaj akkor mindenkinek, ha végső elkeseredésében megtalálja rázni a pilléreket!

Virasszunk és imádkozunk. Emberekben megcsalódtunk, már csak a Gondviselésben lehet bizalmunk. Senki másban.

A királyhü, életét-vérét áldozó magyar nemzetet láthatatlan rossz tanácsadók gonosz kezek:

Most akarják, most akarják kiirtani.
De az Isten, az Uristen nem engedi...

Részletes tudósításunk a tegnapi eseményeiről a következő:

A hivatalos lap a feloszlásról.

A hivatalos lap mai száma közli hivatalos részében a tegnapi képviselők házi feloszlás történetét »hiteles« alakban. Szól ez az értesítés:

A képviselőháznak e hó 19-én tartott üléséről szóló — a mellékletben közölt napló szerint — az országgyűlést feloszlató kegyelmes királyi leiratnak kihirdetése nemcsak megtagadtatott, de annak a királyi biztoshoz felbontatlanul való visszaküldetése határozottatott el, egyben pedig e hó 21-ére újabb ülés tűzött ki.

Ezen határozat következtében a királyi biztos utasításából Fabricius ezredes megjelent a képviselőház üléstermében s az elnöki emelvényről az országgyűlést feloszlató s e hó 19-én a »Budapesti Közlöny«-ben is megjelent kegyelmes királyi leiratot egész terjedelmében felolvasta s meghirdette s ezen eljárásról jegyzőkönyvet vevén fel, azt a királyi biztosnak bemutatta.

A jegyzőkönyv közli a nyílt parancsot melyet Fabricius Nyirítól kapott, közli a feloszlató kéziratot, azután így folytatja:

A fölolvásás tartama alatt a teremben maradt képviselők oldaláról és a hírlapírói karzatról közbekiáltások hallatszottak. Miután Fabricius Győző ezredes felolvasta a királyi kéziratot s a jelen voltak távozni vonakodtak, az a következőket mondotta harsány hangon: »A királyi biztos megbízásából ő Felsége a király nevében felkérem a tisztelt urakat, hogy az országházat hagyják el azonnal.« (Senki sem akart távozni, tovább zajongtak) »Felkérem másodszor... (szünet után) »Felkérem harmadszor... És minthogy a háromszoros felhívás daczára sem távozott senki, Tóth Lajos kerületi rendőrkapitány felé fordulva mondotta Fabricius ezredes a következőket: Kérem az országházat kiüríteni! Mindenkit eltávolítani innen! Az összes hivatalos helyiségek is kiürítendőek, mert le fogom zárni az országházat! Erre a kirendelt őrség a királyi biztos megbízottságának utasításához képest a jelen voltakat eltávolította, az országházat kiürítette, a kapukat lezárta s az egész épületet őrizetbe vette és csakis a háznagyok, a kinevezett hivatalnokok, a bentlakók és a személy-

zet be- és kijárása lett megengedve. K. m. ft Felolvasása után helybenhagyólag aláíratott.

Császik Pál s. k. hiv. gyorsíró, r. fogalmazó, Tóth Lajos s. k. kerületi kapitány, dr. Vörös Oszkár s. k. hiv. gyorsíró, Palágyi Kálmán s. k. r. főfelügyelő, Benicsky Tamás s. k. r. felügyelő, Schmidt Ede s. k. r. felügyelő, Gerstich Lajos s. k. r. felügyelő, Fabricius Győző s. k. ezredes.

A királyi biztos ezeket azzal hozta köz tudomásra, hogy abban a nem várt esetben, ha a jogérvényesen feloszlott képviselőház a f. hó 21-re kitzított ülés megtartását megkísérlené, azt karhatalommal is meg fogja akadályozni.

Megható épületes olvasmány a hivatalos lapban.

Francozia lapok a budapesti eseményekről.

Párisból je'entik: Az összes ujságok kedvező cikket közölnek a koalícióról, csupán a *Temps* és a *Journal des Débats*, melyek Bécsből kapják inspiratívikat, támadják a koalíciót a tegnapi események miatt. A *Radikal* megjelölja a koalíciónak, hogy a végleges győzelem az övé lesz és hogy a király intrikusok áldozata. Egy másik államcsinyről beszél egy harmadik *Kossuth* arcképét közli és a válság egész történetét.

A szerdai ülés.

A budapesti rendőrségen eddig nem történt intézkedés a képviselőház szerdai ülésének megakadályozására s úgy hírlik, nincs is tervben semmiféle erőlyes rendszabály. A rendőrségen ugyanis azt hiszik, hogy a képviselők, ha a Ház kapuit zárva találják, nem kísérlik meg as erőszakos behatolást. A parlament környékén állítólag csak csak a rendes őrszemeket állítják föl.

A Ház elnöksége a plakátokon közhírré tette, hogy a képviselő az szerdán délelőtt 10 órakor ülést tart. A plakátokat a rendőrség délelőtt a belügyminiszter utasítására elkobozta.

Délelőtt az ülés kérdésében Rakovszky hosszasan tanácskozást folytatott Justh Gyulával és Kossuth Ferenczcel. A tanácskozás eredményeként elhatározták, hogy az ülést megtartják. Rakovszky ez alapon rendelte el a publikálást plakátok útján, amelyeket aztán, mint föntebb jelezük, elkoboztak.

Arra a tanácskozóknak már ekkor el voltak készülve, hogy a képviselőház környékét a királyi biztos katonasággal veteti körül.

Az ülés végleges sorsa fölött a pártok tegnap este tartott értekezletén döntöttek.

A függetlenségi párt kezdette meg a pártkonferenciák sorát. A párt a mai magatartást tárgyalta. *Kossuth* utalt a vezérbizottságnak a kérdésben legujjabban kialakult álláspontjára. Miután tudniillik már hétfőn is karhatalommal szórták ki a képviselőket a Házból, sőt még a tisztviselőket is úgy kergették ki, a vezérbizottság az ülés megkísérlését nem tartja célravezetőnek.

A tervezett szerdai ülés s ezzel a mai nap szenzációja tehát elmarad, miután a többi párt ugyanígy határozott.

A kultuszminiszter felmentése.

A hivatalos lap csütörtöki száma közli *Lukács* György kultuszminiszter felmentését.

Arra nézve, hogy ki lesz az utódja, még nincs biztos hír.

Báró Fejérváry Géza a jövő hét elején utazik Bécsbe.

A kuria és a Ház feloszlataa.

Somogyi Aladár törökszentmiklósi mandátuma ügyében a következő határozatot hozta:

Az országgyűlés bekövetkezett feloszlataa folytán az 1899 évi XII. törvény 54. szakasza kizárja, hogy a jelen ügyben tárgyalás tartassék. A Kuria megszünteti az eljárást. Mivel tegnap megtörtént a feloszlata, a tárgyalásnak már a határnapja is hatályon kívül helyezendő lett volna, de erre tegnap déltől ma reggelig, nem volt fizikai ideje a bíróságnak.

A feleknek ezt tudomásul kellett venniök s ezután még csak az eljárás költségei tekintetében nyilatkozhattak.

Kossuth londoni cikke.

Londonból táviratozzák, hogy a *Daily Chronicle* tegnapi számában *Kossuth* Ferencz a helyzetről az alábbi cikket írta:

Ferencz József császár-király és Magyarország között a konfliktus már régóta a parlamentarizmus és az abszolút királyakarat között való összeütközésre vezetett.

Figyelemre méltó tény azonban, hogy az angol sajtó néhány legtekintélyesebb organuma következetesen a császár-király pártján áll s van sok szabadon gondolkodó angol, akinek annak az országnak alkotmányharcza, melynek aranybullája épp oly régi, mint a magna charta, éppen nem szimpatikus, mert a középeurópai egyensúly meséje bódítja el őket, ami Ausztria magatartásától és erejétől függ. Ezek a jó emberek nem látják be, hogy ha van valami, ami veszélyezteti a középeurópai egyensúlyt, az éppen Ausztria állapota lehet.

Ausztria abnormális viszonyainak csak a harcnak lehet eleme, minthogy a múlt század második felében az volt. Hogy lehet egy olyan ország a béke garanciája, a hol az a normális állapot, hogy mindent a feje tetejére állítanak, ahol a német elem, amely alig egyharmada Ausztria népességének, állandóan le akarja nyugózni a másik két harmadot, a nem németek és ahol a magyar hadseregben fenn akarják tartani a német hegemoniát, bár abban csak 11 százalék a német. Ugy látszott hosszabb idő óta, hogy a király alkotmányosan kormányoz, ugyanis mióta elhatározta, hogy az autokracia külső jeleit abbahagyja, 1867 óta ugyanaz a politikai párt volt állandóan kormányon; egy párt, melynek az az elve, hogy ne legyen saját akarata, csak a király kívánságát teljesítse. 1867 óta ez a parlamenti többség csak egyetlenegyszer fejezte ki akaratát, a melyet nem hagyott előre jóvá a király, a polgári házasság kérdésében. Midőn most először a parlamenti többség saját akaratát kifejezni merete, akkor megakadályozták abban, hogy a saját programja alapján kormányt alakítson. Egyszerűen megparancsolták neki, hogy olyan program alapján alakítson kormányt, a melyet a király diktált.

Ezt nem akarta. Akkor a parlamentet állandóan megakadályozták abban, hogy ülést tartson.

Az országot törvény nélkül kormányozták minden alkotmányos privilégium megsértésével és az írott törvény világos rendelkezései megszegésével és most, bár a többség hajlandónak nyilatkozott arra, hogy a költségvetést megszávalva, az ujonczokat, sőt az új tüzfelszerelés költségeit is viseli és csak azt kérte, legyen meg a joga arra, hogy széles szavazati jog alapján új választási törvény készíthessen elő — mert a felnőttek csak egyötödönél van szavazati joga — s akkor megkérdezze a nemzetet, hogy akarja-e az alkotmányért vívott harcot

az autokrácia ellen folytatni vagy egyelőre abbahagyja, de a többségnek ezt az ajánlatát is elutasították, mert a király azt akarja, hogy a parlament egyszerűen csak engedelmességedjék. A világnak nincs parlamentje, amely ennek a parancsnak alávesse magát. A mienk most annál a pontnál van, hogy felozlattassék s abszolutizmus valamelyik élesebb vagy szelidebb formája lépjen annak a rendszernek a helyébe, mely Magyarországon 1867 óta volt az uralkodó és amely nem volt más, mint egy állítólagos alkotmányosság látszata s amely csak kényelmes takarója az autokrata királyságnak, mivel ebben csak egy akarat volt, a királyé. Senki előre meg nem mondhatja, mi lesz ennek a komoly komplikációnak a vége. *Csak az bizonyos, hogy Magyarország-Ausztria megszűnt európai nagyhatalom lenni.*

Fejérváry oroszlánjai.

Fejérváry előtt megint deputáció járt. Ezuttal Lugosról, Beszterczéről, Jolsváról, Putnokról és Brassóból. Szászok, oláhok és lutránus pánszlávok. A közgazdasági helyzetről szavalt a deputáció, kereskedelmi és ipari reformokat sürgetett. Fejérváry válaszában szidta a koalíciót. Hibás politikája az oka, mondotta, a közgazdasági pangásnak. Mikor a multban a nemzet jogait megnyirbálták, folytatta tovább, akkor volt ok a nemzeti ellenállásra. Ma azonban nincs, mert a koalíció minden ok nélkül akarja megrövidíteni a király törvénybiztosított jogait.

Ami a küldöttség értékét illeti, azzal az erkölcsi préciúmot tekintve, tisztában van mindenki, aki elgondolja a distancziát Jolsvától Brassóig és Lugostól Putnokig. Hogy kerülnek ezek a periferiák egy gyékényre a központban? Ami pedig az anyagi érzéket illeti, az meg *deputátusonként 50, irván ötven korona. Őszi János nagyszabeni ügynök ugyanis ennyiért vette meg a deputátusokat fejenként. Kár-Őszi ur úgy látszik még nem igen utazott ilyen deputációkban. Sőt még kortesuton is ritkán járt. Különben bizonyára tudná, hogy az ilyen furcsahangu oroszlánoknak fejenként tíz korona is elegendő.*

Gautsch nyilatkozata.

A bécsi Reichsrath ülésén Gautsch báró osztrák miniszterelnök ismét fontos kijelentéseket tett a magyar válság ügyében hozzá intézett interpellációk válaszában.

— Illetékes helyen fölhatalmazták, ugymond, annak kijelentésére, hogy az osztrák törvényhozás befolyása a közös ügyekre továbbra is *sértetlenül megmarad.* Azt a magyar politikai krízis borzalmi nem érintik. — A Reichsrathnak nem kell attól tartania, hogy egyoldalú intézkedések folytán befejezett tények elé állítják.

A beszéd csattanója a még ennél is fontosabb részben van, amelynek lényegét itt adjuk:

Felhatalmazást nyertem — ugymond — annak kijelentésére is, hogy ama kipróbált alapok, amelyeken a közös hadsereg nyugszik, amelyeknek főtámasza a legfőbb Hadurnak a hadsereg egységes vezérletére, valamint annak belső szervezetre vonatkozó törvényen alapuló felségjog, semminemű változásnak nem lesznek kitéve. (Helyeslés.) Ez különben a közös hadsereg vezérleti és szolgálati nyelvére is áll.

A nyilatkozat fontosságát a N. Fr. Pr. is kidomborítja, amidőn rámutat arra, hogy ezeket a kijelentéseket a *koronától nyert fölhatalmazás* alapján tette Gautsch.

A hurok.

A nemzeti ellenállás megfojtását célzó hurok köztudomás szerint a képviselőkkel együtt

a törvényhatóságok és a hazafias tisztviselők köré csavarodik.

Pestvármegye tisztviselői kara *Beniczky* Lajos alispán elnökletével ülést tartott s a tisztviselők országos értekezletének határozatához képest kimondotta, hogy az adószedésre, ujonczozásra vonatkozó erőszakos rendeleteket végre nem hajtja, egyebekben pedig engedelmességedik — a törvényhatóságnak.

Beniczky alispán, aki állását legközelebb elhagyja, egyuttal el is búcsuzott a tisztikartól. A nyugdíjjogosult tisztviselők egymásután adják be kérvényüket nyugdíjaztatásuk iránt.

Ezeknél is czifrább dolgok történtek Kassán, ahol a megyei árvaszéki tisztviselőket egymásután elmozdították s szuronyos csendőrökkel kísérték ki őket, mire az új — tisztviselők elfoglalták helyüket. *Lucus a non lucendo.* Az e fajta sok a homo novusnak ebben az országban sem tisztje, sem tisztessége nincs. Mit viseljen hát? A nép lelkes ovációkat rendezett a régi, igazi tisztviselők mellett.

Az általános választói jogról.

A Kath. Legényegyletben előadta:

Dr. Krüger Aladár.

Ha az éhes Ézsau elé letesznek egy tálcensét, odaadja érte elsőszülöttségi jogát is. Évezredek óta áll az emberek előtt a példa s évezredek óta nem okuknak belőle.

A hatalmas, erőteljes, munkabíró Ézsauk mohó vágygyal kapnak az egy tál hitvány lencsén s elvesztik azt, amit egy csekély önuralommal megtarthattak volna: elsőszülöttségi jogaikat. A csöndben meghúzódó Jákobok pedig úrrá lesznek az atyai házban.

A történelem csak úgy megismétli önmagát, mint a nemzedékek rendje. Új emberek, de ugyanazt a történetet csinálják végig. Mintha napjainkban azt akarnák felmutatni legfőbb vívmányának, hogy a történelem az életnek nem mestere, csak afféle házi tanítója, aki tanítványával ugyanazt az unalmas leckét mondatja fel egymás után százszor és százszor.

Mikor ma egyes politikai izgatók Magyarországot abba akarják beugratni, hogy az általános választói jogra térjen át, önkéntelenül is Ézsau esete jut az ember eszébe. Adjuk oda egy tál lencséért, az általános választói jogért elsőszülöttségi jogunkat, e hazának ezer év ezer ördöge, tatárja, törökje és osztrákja közt fenntartott magyar mivoltát, magyar jellegét. Hadd legyen aztán a haza a derék — Jákoboké.

Ezt ne feledjük, mikor a választói jog kényes témáját vesszük bonczkés alá.

Mindenek előtt egy fogalmi zavart kell eloszlatni. A világgá röpitett jelszó rendesen így hangzik: általános, községenkinti, titkos választói jog. Ez így egyszerűen képtelenség.

A választói jog jelzői közül csak az általános foglalhat helyét a czimben. Általános választói jog: ennek van értelme, az, hogy mindenkinek van választói joga.

Ez a jog azonban nem lehet titkos, mert hiszen a választói jognak éppen az a rendeltetése, hogy az ember akaratát nyilvánosságra hozza. Ami titkos lehet, az csak e jog gyakorlatának módja, a szavazás.

A választói jog nem lehet községenkinti sem. Magyarországon a választói jog országos, egyetemes, másrészt pedig egyéni. Hozzá van kötve az egyénhez, mint az egyetemes jogi személy, a magyar állam tagjához. A választói jogosultság engem nem mint nagyváradi ember, hanem mint magyar embert illet meg. A szavazás azonban ismét történhetik községenkinti s így a népszerű jelszó helyes alakja ez volna: általános választói jog, községenkinti titkos szavazással.

Végezzünk először a függelékekkel.

A községenkinti szavazás annyit jelentene, hogy a választók minden egyes községben külön szavazóbizottság elé járulnának s úgy adnák

le szavazatukat. Van Magyarországon 13000 község; mindenikben külön szavazatszedő küldöttség működne. Ismerjük, milyen nehézségekkel jár a mostani rendszer mellett is olyan szavazatszedő küldöttségek összeállítása, amelyek teljes pártatlansága kezeskedjék a választás tisztasága mellett. Hány esetben követnek el visszaéléseket a választási elnökök, hány esetben nem engedik éppen a nép akaratát kifejezésre jutni. Pedig a mai rendszer mellett a választások legszigorubb ellenőrzés alatt állnak. A pártoknak módjukban áll szavazóikat együtttartani, együttesen vinni az urna elé, ott pedig a pártok legszemesebbjei, mint bizalmi férfiak öröködnék a felett, hogy a szavazatok helyesen vétessenek fel a jegyzőkönyvbe. És mégis az emberi önzés, furfang és lelkiismeretlenség ezer meg ezer módját találta ki annak, hogy a választók igazi akaratát valamiképp kifejezésre ne jusson. Mit képzelnek az új eszme apostolai, talán jobban, igazabban fog érvényesülni a nép akaratát, ha 13000 ilyen szavazatszedő küldöttség elé viszik a választókat?

Tizenháromezer helyen a pártok nem gyakorolhatnak olyan hathatós ellenőrzést, mint most. Pedig bizony minél több a bizottság, annál inkább kerülnek bele olyan alakok, akik fokozott ellenőrzésre szorulnak. Tessék csak elképzelni, micsoda hiteles jegyzőkönyveket vennének fel a jámbor havasi oláhok szavazatáról Kotyikleten, Funácán, Rienen Cseszoran Kosnyiczen, Lehecsenyen vagy Kakacsnyen? Micsoda bizottságokat lehetne összeállítani ott, ahol a pópá sem tud magyarul helyesen írni, ellenben kivüle irástudó embert lámpával sem lehetne felfedezni?!

A községenkinti szavazás egyszerűen képtelenség; ha mégis behoznák, képtelenséggé tenné magát a választást. Egyik a másikat kizárja.

Nincs azonban kizárva az, hogy a mostani rendszeren tágítsunk s a nagyobb választókerületeket 3—4 kisebb szavazókörre osszuk. Annál kívánatosabb ez, mert a mai rendszerben nagy nehézséget okoz a szavazók beszállítása a választási központra. Mértőlekedet nem lehet gyalogoltatni a szegény emberrel. A nehézségek és a vesztegetés közti megalkuvást látjuk a törvényes fuvarbérben, ami bizony, mint minden megalkuvás, félszeg rendszabály. A fuvarbér szemérmes czim alá rejtett pénzelés. Szavazási körök felállítását általattól a szépséghibától is megszabadulhatunk, mégsem szolgálhatjuk ki a választókat ellenőrzés nélküli visszaéléseknek. A mi pedig a községenkinti, de még a körjegyzőségenkinti szavazásnál is okvetlenül bekövetkeznék.

A titkos szavazás ellen szintén igen nyomós érveket lehet felhozni.

Igaz, hogy a nyílt szavazásnak van egy hátránya: meglehetősen tért nyit a befolyásolásnak. Tudjuk, hogy az elmúlt rendszer éber figyelemmel kísérte a tisztviselők szavazatait s emléksztünk még arra, mikor a nagyváradi választók egy általános lelkesedése közepett a tisztviselők nem tudtak okosabbat tenni, mint hogy a szavazás előtt kirándultak a Püspök-füldőbe.

Az sem volt ritkaság, hogy egy-egy uradalom a vele összeköttetésben álló egyéneket, egy-egy hivatalfőnök az alantasait nyájmódra vitte *»független meggyőződését kinyilvánítani.* Mindez azonban elenyészően csekély ahhoz a veszélyhez képest, amelylyel ma a titkos szavazás járna, még ha el is tekintünk attól, hogy hogy a magyar jellem a nyíltságot, egyenességet követeli meg.

Előre bocsátom, hogy általános választói jogról beszélek, minden írásolvasási korlát nélkül, a mint azt az elv magával hozza. Nos hát ma, amikor még milliók nem tudnak Magyarországon sem írni, sem olvasni, ma titkos szavazás annyi volna, mint népünk nagy részét kiszolgáltatni a csalóknak.

Szavaztatnának olyan czédulákkal, a minőket éppen markába lehet nyomni annak a jámbor Janónak vagy Mitrunak s lehet, hogy éppen az ellenkezőre szavaztatnának vele, mint a kire ő akart szavazni.

Ezt a bajt ki lehet kerülni azzal, hogy a választói jogot az irni-olvasni tudáshoz kötjük. De akkor intsünk bucsut az általános választói jognak s jelentsük ki, nyíltan hogy Magyarország mai viszonyai közt az általános választói jog a titkos szavazással nem fér össze.

Ebben a bucsuintésben azonban bennfoglalattik az a beismerés is, hogy az általános választói jog nagyon szép elv és még jobb igazgatási eszköz, de korlátok nélkül meg nem valósítható. Ha pedig korlátok kellene, hát akkor méltányosabb korlátokat is tudunk felállítani.

Mindenek előtt azzal legyünk tisztában, hogy általános választói jog nincs, nem volt és soha sem lesz. Általános választói jog annyit tesz, hogy mindenki választhat és ha az aktív és passzív választói jog egyaránt általánossá akarjuk tenni, akkor mindenki választható is.

Ami képtelenség, ábránd, hóbort. A gyermekek, a szabadságvesztésre ítélték, elmebeteg, gondnokság alá helyezettek sohasem fognak szavazati jogot kapni, ha a nők iránti feltétlen udvariasságunk jeléül az ő szavazati jogukat valamikor, messze jövőben a megvalósítható eszmék közé soroljuk is. Az általános választói jog nagyon jó pártkolompnak, de valóságban meg nem valósítható. Nevezük nevén a gyermeket: mikor a választói jog reformjáról szólnak, ez alatt egyedül a választói jog bizonyos fokú kiterjesztését érthetjük.

Itt aztán el kel ismernünk, hogy a választói jog kiterjesztésére nálunk szükség van. Társadalmunk, egész művelődésünk óriási haladt azóta, mióta mai választási törvényünk érvényben van. Szemünk előtt fejlődött ki a magyar munkásosztály, mely méltán kívánhat befolyást a haza sorsának intézésébe. A nagy nemzeti küzdelem, mely 400 éve tart, ismét kitört s az egész nemzet erejére szüksége van. Ezt az erőt pedig csak az adhatja meg neki, ha az ország szívében, az országgyűlésben minden társadalmi osztály azt a központot látja, melyhez hozzáköti őt a vér, a képviselőt erős kapcsa.

Mikor a fogságból visszatértek az izraeliták, első dolguk volt felépíteni a templomot. S írva van, hogy mivel félniök kellett a szomszédok ellenséges támadásaitól, egyik kézzel építettek, másik kézzel harcoltak. De felépült a templom.

Igy vagyunk mi is 400 év óta. Küzdünk és építünk folytonosan. Félannyi erő jut az építésre is, a harcra is, mint más, boldogabb nemzeteknek.

Ha már most olyan reformot tudunk behozni, a mely erősíteni izmainkat, akkor hatályosabbá tennők építkezésünket, de küzdelmünket is.

Erőnk, mint a mostani események is mutatják, a képviselőházban van. Azt kell tehát biztosítanunk, hogy a választók mindenkor a nemzet ősi jogaiért, a nép igaz érdekeiért mindenre kész képviselőket küldjenek a Dunamenti fényes palotába.

Negyven év története a példa rá, hogy a mai rendszer mellett az országgyűlési többség sem a nemzeti jogok, sem a néperdekek védelmét, fejlesztését nem tartotta szem előtt. Máskülönbem na nem volnánk benne a nyomorban és szenvedésben.

Tudvalevő dolog, hogy ez a haza nem pusztán a számbeli többség miatt Magyarország; Magyarország ez azért, mert a politikai belátás, a vagyoni, az értelmi felsőbbbség még a számbeli arányon is messze tülemelkedő sulyt biztosít a magyarságnak. És mégis azt látjuk, hogy a választókerületek beosztása a magyarságra kedvezőtlen.

A nagy Alföldön, a Dunántúl vannak a nagy, több ezer választót számláló kerületek; Erdélyben és a Felvidéken a parányi, alig pár száz választóval büszkélkedők. Van Magyarországon kerület, a hol 70 szavazat biztos többség, mert ha a többi választó mind az ellenjelöltre szavaz is, akkor is csak 69 szavazatot tud összehozni; ellenben van kerület, ahol 6000 szavazat még kisebbséget jelent. Így nyilatkozott meg eddig a nemzet akarata; csoda, hogy egyetlen egyszer igaz megnyilat-

kozás történt — no de annak is hamarosan véget vetettek.

Nemcsak a választók elosztása igazságtalan, igazságtalan a választók számának megállapítása is.

(Folyt. köv.)

NAPROL-NAPRA.

Rakovszky.

Egy számban csak egy vezércikket helyezhetünk el rendes körülmények közt. Ha nem így volna, ezekben a fontos napokban bizonyára valamennyien vezető cikket írának, külső és belső emberei a lapnak, akik politikával foglalkoznak. S ugyan, van-e ma jóra való ember Magyarországon, a ki ne politizálna? Senki nincsen, bizonyára nincsen. Ez a rovat itt a keresztény megújulás ügyét szolgálja. De hát vajjon várhatunk-e megújulást, átalakulást, fordulatot, javulást a keresztény társadalomban megfelelő politikai előkészület, szervezkedés, munkásság, tömörülés, küzdelem nélkül. Bizonyára nem. Hiszen éppen az a bajunk nekünk katolikusoknak, az az átkunk a katolikus társadalomnak — amit mi itt állandóan ostorozunk — hogy a határozott állásfoglalástól, a nyílt színvallástól félünk. Már pedig az ekzsponált állásfoglalást legjobban éppen a politika kívánja meg.

Ebből a szempontból szólnak ma ahhoz a szomorú, megdöbbentő politikai helyzethez, amely ma Mária-országot sanyargatja. Annyival is inkább, mert a legutóbbi események igazolják azt az álláspontot, amelylyel a katolikus sajtó a határozott keresztény politikát régóta sürgeti, követeli és érdekében kitartóan küzd. A legutóbbi politikai események ragyogó glóriát fonnak azok homlokára, akik most már tizenegy esztendőn keresztül harcolnak a kereszt jogáért. A néppárt oroszlanrészt kérhet magának a nemzeti ellenállás érdeméből s főként a tegnapi történetek sulyából.

Az a néppárt, amelyet még tíz esztendővel ezelőtt is csak egyetlen egy felvidéki kerület képviseli a parlamentben, éppen a mi főpásztorunk régi egyházmegyéjéből, a *szepe-siből*; az a néppárt, amelyet annyi terrorizmus, elnyomás, gyanúsítás, támadás, guny, csufolódás, presszió, gyűlölet ért — intra muros et extra — az a néppárt, amely végig szenvedte Nyitrát, Szomfát, Csacát és az egész fölvidéket, *Tarnóczyval*, *Kloch* báróval, egy kandurbajuszu miniszterelnökkel és két különös urral, akiket a jó öreg *Zmeskál* Zoltán közbeszólásaiban oly sokat emlegetett; amelyet egy kondorfürtű magyar egykor — kemény munkői tusák után — oly foghegyről nevezett mulékony tüneménynek, no ez a néppárt ma él, gyarapodva számban, erőben, befolyásban, politikai sulyban és a nemzet szeretetében. Ez a néppárt *Rakovszky* István házelnöki szereplésében olyan becsületet szerzett a magyar parlamentnek és a nemzet ügyének, amely *Kaas* Ivor báróval szólva európai hírűvé tette a nevet.

Hol vannak a Kubinyiak, akiket magunk láttunk a pánszlávokkal paktálni Kaas ellen a trencsénmegyei Puchán? Ok lármáztak annak idején *Rakovszky* Stefi ellen. Ma a sovinszta Kubinyiak a nemzetet üldöző kormány segédcsoportai, míg *Rakovszky* a legelső között halad a haza védelmében. Így tesznek azok a politikusok, akik, amint mondani szokás — nem-

csak a szájukat járatják. Nos igen, *Rakovszky*, a volt közös hadseregbeli főhadnagy, császári és királyi kamarás nagyon sok ugynevezett übermagyarnak órákat adhatna a hazafiságból, azok ugyanis, akik a mult bünei folytán a fórumra kerültek a liberális éra alatt, megszokták, hogy csak addig legyenek nagyszájú, öb. löstorku hazafiak, míg zsebüknek kárát nem vallják. Hát az aulikus néppárt, a *Rakovszky*ak, a hazafias, becsületes, nem szájjal, de szívvel-lélekkel magyar politikusok nem így cselekszenek, hanem úgy járnak el, ahogy most a néppárti Házelnök tette.

Mi a kereszt igazaiért küzdünk a társadalomban. De társadalmi harcot politikai fegyrek nélkül kivívni soha, sehohsem lehet. Magyarországon legkevésbé. Számtalanszor megírták már, hogy a magyarnak életös eleme a politika. Mi keresztényszociális reformokat sürgetünk. De kivivhatjuk-e ezeket a reformokat, ha csak a kaszinóban, vagy ujságolvasás közben, a fehér asztal mellett vagyunk hives, az urnáktól azonban félünk és fázunk s a keresztény elvek zászlaját minden utógondolat nélkül támogatni nem merjük?

A néppárt ezen a vidéken sem bontott zászlót. Egyhamar nem is fog. Am azért, akik rokonszenveznek a keresztény politikai programmal, lelki megnyugvással, örömmel, elégtelleggel jegyezhetik föl *Rakovszky* szereplését. És a keresztény magyar politikának minden őszinte barátja elismeréssel adózik ma annak az egyedül bevallottan keresztény politikai pártnak, amely megmutatta most is, hogy igazán magyar minden ízében.

S mit szóljunk mindezek után egy kis helyilapról, a mely bele szeretne kötni *Rakovszky*ba? Ne féljen a kis hamis. Odafönn nem veszik észre. *Rakovszky* pedig nem üzen neki semmit. (h.)

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Február 25. A főgimnáziumi ifjuság matinéja
Márczius 8. Kath. liceum böjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.
Márczius 22. Kath. liceum böjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.
Április 5. Kath. liceum böjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.
Május 5. Kath. liceum estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket **hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek**, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Jogászifjuságunk az abszolutizmus ellen.** Hangos csengetyűszó hívta tegnap délelőtt össze a jogakadémia polgárságát az ülésterembe. A hangos kedélyeket csakhamar lecsillapította az elnöknek, Nagy Jenőnek komoly szava, amikor az ülés tárgyát előadta. Beszédében röviden rámutatott arra a szomorú eseményre, amely könnyet csal minden igaz magyar szívébe. Mert aki magyarnak érzi magát és e földnek kenyerét eszi, nem néheti felháborodás és kétségbeesés nélkül azt, amit most velünk tesznek magyarokkal. Azt hiszem mi is magyarok vagyunk, nekünk is magyar vér lüktet ereinkben. Mi sem nézhetjük ezt

ügy, mint akiket könnyű nélkül hagy ez az idegborzongató abszolutizmus.

Lépjön az ifjuság akcióba, rendezzen hazafias ünnepeket.

Ez a rövid és lelkesítő beszéd feltűzte a jelenlevő ifjakat és elhatározták, hogy sürgőnyileg üdvözlők *Kossuth* Ferenczet és a vezérbizottságot. A sürgöny szövege a következő:

Kossuth Ferencz

Budapest.

A nagyváradai jogakadémia ifjusága mély tájadalommal értesült az alkotmányunkat ért megaláztatásáról s midőn osztozik a nemzet gyászában, egyszersmind szívből üdvözlö a vezérbizottságot hazafias magatartásáért s kívánja, hogy a magyarok Istene vezesse továbbra is lelkes működésében.

Ezt az ifjuság éljenzéssel elfogadta és miután a továbbinak rendelkezésére kijelölt egy ötös bizottságot, a gyűlés folytatását mára halasztotta. Mire az elnök nagy éljenzés és üdv kiáltások közt bezárta a gyűlést.

† Németh József.

A nagyváradai 1. sz. egyházmegyének ismét gyásza van. Egyik öreg papját veszítette el, aki három hét múlva érte volna meg aranymiséjét. *Németh József* Dunántulról, Vas megyéből került ide b. e. Szaniszló püspök korában, aki maga is vas megyei volt. Négy fiatal embert hozott ide a papnöveldebe, közülük csak egy van már meg, az is nyugalomba készül. *Németh József* káplánkodásának javarészt Gyulán töltötte, 1861-ben görbenedi plébános lett, hol 15 évig gondozta a hitközség és a nép ügyeit. Ekkor betegeskedni kezdett s nyugalomba vonult, honnét négy évi pihenés után püspökének hívó szava újabb munkára szólította. 1879-ben belényesi plébános lett s egyuttal a kerület esperese. Néhány év óta ismét elővette a betegség, mely ellen hasztalan keresett orvoslást fürdőhelyeken. Az ősz óta állandóan nagy beteg volt, de azért reménykedett, hogy bemutathatja aranyáldozatát Urának. Hosszas betegség után tegnap hajnalban életének 74-ik, papságának 50-ik évében meghalt. Temetése ma délután megy végbe. Nyugodjék békében.

* **Legényegyesületi előadás.** A Nagyváradai Katolikus Legényegyesület tegnap folytatta önképző-előadásait. Ezuttal *Popity* János ügyvédjelölt, aki mindenkor szorgalmasan dolgozik az egyesület fölvirágoztatásán, tartott előadást. Az előadás a szocializmus világból vette tárgyát s azon anyagi és erkölcsi panáccsokkal foglalkozott, amelyek a nehéz kérdést a megoldás stádiuma felé viszik. Az egyesületi tagok, a kik ilyenkor hétköznapon fárasztó munka után keresik föl az ismeretterjesztőesteket, figyelmes érdeklődéssel hallgatták s sürű tetszésnyilvánulással, helyesléssel kísérték a komoly, lelkes hangon előadott tanulmányt. Megemlítjük itt, hogy a legközelebbi vasárnap esté a program egybeállításánál farsangi házimulatságra jelölte ki az együleti vezetőség. Vasárnap tehát nem lesz előadás, hanem tisztán szórakozással töltik a tagok az időt. A rendezőség nagyban készül az estélyre, amelyet ötletessé mulatságossá fog tenni.

* **Felelőadás a Sas eladásá ellen.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának február havi közgyűlésén, tudvalevőleg kereszttől erőszakolták a Sas és Zöldfa eladását. A nagy közönség körében a törvényhatósági bizottság ezen határozata nagy visszatetszést kel-

tett s az igazi közvélemény elítéli a Sas eladásáért azokat, akik azt megszavazták. Nagyvárad város törvényhatóságának 144 tagja közül 59 szavazta meg. Zana Agoston adott be egy rövid telelbeszést s mikor erről megemlékeztünk, már jeleztük, hogy más felelőadás is kerül még ez ügyben a miniszter elé. A terjedelmes, bőven indokolt felterjesztés már elkészült s a törvényhatósági bizottság tagjai közül már sokan aláírták. Mielőtt a határidő letelnék bekerül a városhoz. Legközelebb részletesen foglalkozunk vele.

* **A vízvezeték veszedelme.** Már többször megemlékeztünk arról a veszedelemről, a mely Nagyvárad város vízvezetékét fenyegeti azáltal, hogy a létesítendő «Auróra» vegyigyár szenny és kondenz vizeit a vízvezeték felül a Körösbe akarja vezetni. Hogy ez nem csak képzelt veszedelem, élénken igazolja az a körülmény, hogy a hatóság még a vízvezeték telepen alól levő régebbi vegyigyár vízvezetését is kifogásolja. A gyárakat ellenőrző bizottság ugyanis vizsgálatot tartott a kolozsvári-utcai Moskovits Mór és fia vegyi gyárában, amelynek annak idején a város, elég könnyelműen megadta a telepengedélyt s amelyből szintén a Körösbe folyik a szennyvíz. *Pozsonyi* László iparfelügyelő a vizsgálat alatt megjegyezte, hogy nem lát arra kellő garanciát, miszerint a szennyvízbe kerülő savak mindég közömbösítve kerülnek-e a folyó vízébe s így azt könnyen megfertőztethetik. Ha ez áll, amint hogy feltétlenül áll, mennyivel nagyobb a veszély egy olyan gyárnál, amely a vízvezeték felül fertőztetheti meg a Körös vizét s ezáltal a város drága vízművét.

* **A polgármester gyásza.** Őszinte részvétellel értesülünk a mély gyászról, amely *Rimler* Károly polgármestert és édes anyját érte. *Sztraka* Ernő békés-csabai mérnök halálával. Az elhunyt köztiszteletben állott derék aggastyán özv. id. *Rimler* Károlyné urnőnek testvérbátyja volt. A temetés ma, szerdán lesz Békés-Csabán.

* **Nyári szinkör Nagyváradon.** A nyári színház építésének kérdése nagyon rövid idő alatt eldőlt. A szinkört a Diánna fürdő nyugati vége és a honvéd hadapródiskola között elterülő sétányra tervezik, mintegy 100,000 korona költséggel. A szinkört a város építené fel, de a költségeket néhány év alatt az állam évi segély címén visszatérítené. E tárgyban ma, szerdán február 21-én délután 4 órakor értekezlet lesz a városházán, amelyen gróf *Festetics* Andor, a magyar vidéki színházak felügyelője is részt vesz. Ha a szinkör építésének tervét sikerül megoldani, Nagyváradon állandósítva lenne e színészet s a nagyváradai társulatnak nem kellene a nyári szünetet vándoruton tölteni. A nyáron át a társulat tagjait felváltva szabadságnak s a társulat különösen könnyebb darabokat hozna színre.

* **A városi árvaház ügyei.** A Nagyvárad városi árvaház választmánya tegnap ülést tartott a városházán *Rimler* Károly polgármester elnöke alatt s özv. Des Echerolles-Krupér Sándorné, Knapp Ferenczné, dr. Molnár Imre, dr. Hoványi Géza, dr. Vueskics Gyula, dr. Berkovits Ferencz, Bordó Ferencz, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Dus László, Ragány János, Weisz Károly tagok, Bordó Károly gondnok és *Juricskay* előadó jelenlétében. Az 1905. évi havi számadásokat és az 1906. évi I. ső negyedre szóló költségvetést tudomásul vették s kiadták a polgármesternek utalványozás céljából. A női választmány elnöke be-

jelentette, hogy a növendékek szép eredményt értek el szalmafonásból. Az árvaház 600 darab szalmakalapot értékesített. *Szedlarikné*, *Dudinszky* Anna női pariskolai igazgatónő azon beadványa felett, hogy a nem tanköteles árvaházi leányok a női pariskolában taníttassanak, napirendre tértek, mivel a szóban levő növendékek az intézetben is kellőleg oktatást nyernek a háztartásból. Özv. *Acz* Mihályné *Mihály* nevű fiát felvették az árvaházba. Özv. *Szentes* Mihályné gyermekének felvételében az elnökséget bízták meg, hogy járjon el. A gyűjtőperselyek kijavításával a gazd. tanácsost bízták meg.

* **4000 korona az ipariskolának.** A kir. tanfelügyelő eléggé örvendetes hírt közölt Nagyvárad városával. Értesítette a tanácsot, hogy a kultuszminiszter a nagyváradai iparos tanonciskola céljaira az 1905-906. tanévre 4000 korona államsegélyt utalt ki.

* **Védekezés a tavaszi áradások ellen.** Biharvármegye községeinek nagyrésze ki van téve a vízáradás veszedelmének. E veszedelmek ellen az óvintézkedések ha megis tétetnek, azok nagyobbára gyöngéknék bizonyulnak. Tegnap erre vonatkozólag a belügyminiszter rendeletet küldött az alispánnak, melyben a már korábban kibocsájtott rendeleteinek szigorú betartását rendeli el.

* **Póttartalékosok segélyezése.** Már említettük annak idején, hogy az alispán rendeletet bocsájtott ki a főszolgabírókhoz a szolgálatban levő póttartalékosok neveinek összeírása, illetve az ezek között lévő segélyre szorultak neveinek összeírása végett. A rendeletnek ez ideig kevesen tettek eleget. Tegnap az alispán a még je'entésüket be nem terjesztett főszolgabírókat megürgette, mivel a segélyezés késedelmességét nem akarja továbbra is halasztani.

* **Tizenkilencz felelőadás.** Tegnap az alispánhoz 19 felelőadás érkezett. A felelőadások az élesdi járás különböző községeiből érkeztek. Az élesdi főszolgabíró ugyanis minden fegyvertartási engedélylyel nem bíró egyénről elkoboztatta a fegyvert. Az elkobzás ellen tiltakoznak a felelőadások. Az élesdi járás legtöbb községeben valóságban rablóvilág uralkodik, mely ellen a csendőrség kevés létszáma nem nyújt védelmet, tehát személyes védelem kívánatik. Ezért kérik a felelőadások, hogy elkobzott fegyverek visszaadassanak.

* **Szünidei orvostanfolyam.** A budapesti tudományegyetem orvosi karának tanárai és magántanárai, mint végrehajtó bizottság május 27-étől kezdődőleg június 9-ig szünidei orvostanfolyamot tart. E tanfolyamról valamennyi törvényhatóság értesítve lett oly megjegyzéssel, hogy a résztvenni óhajtókat a legmesszebbmenőleg támogassák.

* **Névváltoztatások.** Neumann Márk és kiskoru Neumann Márton nagyváradai lakosok vezetéknevüket Nemesre, kiskoru Rottensteiner Sándor nagyváradai lakosok pedig vezetéknevüket Ráczra változtatták.

* **Gyógyáru üzletet akarnak nyitni.** *Rozvány* György és *Bleyer* József nagyváradai gyógyszerészek gyógyfűszeráru üzletet óhajtanak nyitni Nagyváradon. Ez iránt tegnap adták be a kérvényt a városhoz.

* **Zalamegye és a munkásközvetítés.** A felbujtogatás, a munkások jószívűségének kihasználása ellen kíván alapos intézkedéseket tenni Zalamegye törvényhatósága. Az utóbbi időkben a földbirtokosokat, de különösen a kiscgazdákat valóságban tönkre teszik a sztrájkok, melyek a legdrágább időkben lepik meg a gazdákat és amit esetleg a föld jövedelmezne, azt fölemészti a tulkövetelések, a bujtogatók lelketlen munkájuk eredménye. Ezek ellen kíván cselekedni Zalavármegye. Javaslatot terjeszt be a képviselőházhoz, és ebben indítványozza, hogy a munkásközvetítés fátyola alatt működő bujtogatók a legszigorubb megterelésben részesüljenek és a munkásközvetítés

alaposan reformáltassék. A javaslat hozjárulás végett tegnap Biharmegyéhez is megérkezett.

*** Egy pénzintézet adományai.** A Biharmegyei Kereskedelmi-, Ipar- és Terményhitelbank jótékony célú adományai Biharmegyei gazdasági egyletnek alapítványul 300, Nagyvárad városi árvaháznak 100, Nagyvárad elszegényedett kereskedők segélyezésére 100, Biharmegyei nőegyletnek 50, Nagyvárad izr. nőegyletnek 50, Kereskedelmi tanintézet segély alapjára 50, Nagyvárad kereskedelmi kórodának 50, Nagyvárad »Gyermekbarát« egyletnek 50, Községi tanítók segély alapjára 50, Nagyvárad népkonyhának 50, Önkéntes tűzoltó-egyletnek 50, Iparosok menházának 50, Ref. leánynevelő intézetnek 50, Nagyvárad izr. községi iskolának 50, »Csesztivó« intézetnek 50, Ügyvédi kamara segélyalapjának 50, Nagyvárad női keresk. tanfolyamnak 50, Nagyvárad munkás betegsegélyező egyletnek 25, Reform. tanító képzőnek 25, Szigligeti társaság népkönyvtárának 25, Nagyvárad néphivatalnak 25, Nagyvárad polgári leányiskola kirándulás czéljaira 25, Koldusápoló intézetnek 25, Várad-Velencei népkörnek 25, V. Ábrányi és M. Petri ref. egyháznak 25, koronát.

*** Egy katona élelmezési díja.** Ezenel közhírré teszem, hogy a Nagyméltóságú m. kir. honvédelmi Minister ur a 10.607 — X. 1906 sz. rendeletével a cs. és kir. közshadserg s a m. kir. honvédség legénységének (örmeister és ezzel hason rendfokozatu altisztól lefelé) átvonulás alkalmával a szállásadók által kiszolgáltató étkezésért a katonai javadalmazásból fizetendő térítési összeget az 1906 évre tisztántuli részeken 40 fillérben állapította meg. Nagyvárad 1906 február hó 16. Darvassy Lajos tanácsnok.

*** Harmadosztály a gyorsvonaton.** Hir szerint a kereskedelmi minisztérium ismét felvetette az eszmét, hogy az államvasutakon a gyorsvonatok mellé harmadosztályú kocsikat is csatoljanak. A régen sürgetett ujtás annál is inkább kívánatos, mert a déli vasut már régóta alkalmazza igen üdvös praktikus haszonnal.

*** Előnövény kereskedők.** A magyarországi előnövény kereskedők országos névsorát közli a tegnapi hivatalos lap. A névsorban városunkból *Farkas József* és *Felinek Ferencz* műkertészek neveit látjuk. A névsort, mint már emittettük volt, a kertészek ellenőrzése végett közli a miniszter. Bizonyára a mi két derék kertészünk nem fog okot szolgáltatni a panaszra.

*** Megyénk egészségügye.** Dr Kassay Kálmán megyei főorvos tegnap terjesztette be február hó első felében előfordult heveny fertőző betegségek kimutatását. A főorvosi jelentés szerint egészségügyünk az elmúlt fél hónapban nem kielégítő. Mert ugyanis, ha egyes járványok eseteinek száma csökkent, a legtöbb növekedett az előző hónapokhoz arányitva. A kimutatás szerint roncsló toroklob 33, kanyaró 154, vörheny 29, hasi hagymáz 40, hőkhurut 17, módosított himlő 5 esetben fordult elő.

x Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy előre haladott idény folytán a még mindig *das választékban* meglevő *valódi angol és scot téli divat szöveteket mélyen leszállított árban bocsátom áruba.* Kivánatra azon előnyt is nyújtom, hogy t. vevőimnek a bevásárolt anyagot *saját szabászati termemben a legdivatosabb fazonokban és remek kivitelben nagyon jutányosan feldolgoztatom.* Már egy próbavásárlás utján is meggyőződhet bárki, mily figyelmesen és előnyösen lesz nálam kiszolgálva. Kiváló tisztelettel: *Teszler Simon*, posztó nagykereskedő Zöldfa-utca 33.

x Köhögést, rekedtséget, hurutot és minden egyéb lélegzőszervi bántalmakat rövid idő alatt végleg megszüntetnek a *Cyklamen*

szelethék. Kapható a »Kigyó« gyógyszerárban Nvárad, Bémer tér, ára 60 f.

x Haász Manónál Zöldfa-utca elején mindenkit meglepő olcsó árban lesz most árulva óriási mennyiségű *blous selymek, szőnyeg maradékok és férfi fehér ingek.* Gyermek kelengyében gyönyörű raktár van.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Bohémszeretem. C.
Csütörtök: New-Jork szépe. A.

Készülő szenzációk. A színházban szenzációs új előadások vannak készülöben »A veréb« új vigjáték, a budapesti Vigszínház mostani slágere az egyik, amelynek próbái annyira előhaladtak, hogy szombaton megtartják a premiért. Az igazgató a darabhoz, melynek egyik felvonása a Rivierán játszik, a Vigszínház mintájára gyönyörű tengerdiszletet hozott. Ugyancsak még e hónap folyamán lesz megtartható az ezeréj csodáinak felvonulása, a »Gül Baba« bemutatója. — A szereplők kiváló gonddal készülnek a szenzációs ujdonságra s az igazgatóság nagy anyagi áldozatot fordít a darabra, A Király színház káprázatos rózsaderjének másolatát megrendeite a szállítótól, a gyönyörű diszletek már tegnap megérkeztek. A próbák nap mint nap folynak.

MULATSÁG.

Farsangi naptár.

Február 24. Az élesdi állami tisztviselők táncestélye.

Február 24. Az ipar fejlesztő és pártoló egyesület bálja.

Febr. 24. A kiskereskedők tánc-estélye.

TÁVIRATOK.

A szerb vámháboru.

Budapest, febr. 20. (Saját tud. táv.) Belgrádból jelentik: A szerb minisztertanács tegnap a bécsi külügyi hivatalnak a vámunióra vonatkozó újabb követeléseivel foglalkozott s azokat a bolgár kormány hozzájárulásának fenntartásával elfogadta.

NYILTTÉR.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kigazdák számára.

Irtá: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Irtá: Gorkij Maxim

42.

— Az összekocczanás előtt?
— Igen.
— Csodálom, hogy ilyent tudsz szeretni — mondotta a leány s a vállát vonogatta.
— Ilyent? hogyné tudnék — mondta Foma.

— Nem értem. Te csak azért szereted, mert jobbat még nem volt dolgod.

— Ez igaz, — hagyta helyben Foma s aztán harározatlan hangon mondta:

— Talán nincs is különb.

— Nálunk, — jegyezte meg Ljuba.

— Nagyon szegyeltem magamat ő előtte.

— Miért?

— Csak, félek tőle . . . azaz nem akarom, hogy rosszat gondoljon rólam. Néha olyan boldogtalan vagyok. Eszembe jut, hogy talán jobb volna, ha vigabban élnék. Aztán rá gondolkodom s nem tudom rászanni magamat. És így vagyok mindennel. Rágondolok s azt kérdezem: Hátha ő megtudná? És akkor nem merek tivornyázni.

— Igen, — mondta a lány tünődve — tehát szereted. Ha én szerelmes volnék, én is mindig arra gondolnék, hogy ő mit szólna a cselekedeteimhez.

— És minden olyan különös ő rajta. És milyen szép, és hogy beszél, Istenem. És olyan kicsiny, mint egy gyermek.

— Hát mi történt köztetek? — kérdezte Ljuba.

Foma közelebb húzta a széket — előrehajolt s tompa hangon kezdte mesélni. Mikor eszébe jutottak azok a szavak, amelyeket Medinszkájának mondott, fölmerültek lelkében azok az érzések is, melyek e szavakat fakasztották.

— Mondtam neki . . . Oh te, te csak játszottál velem. És miért? . . .

Ljuba kíváncsi volt, tettsett neki, amit Foma beszélt s így szólt:

— Ugy! Jól tetted? No, és ő?

— Hallgatott — mondta Foma s a vállát vonogatta. — Azaz, hogy beszélt . . . sok mindent mondott . . . de semmi sem volt abban, amit mondott.

Foma leeresztette a karját s hallgatott. Ljuba a hajával babrált. A szamovár már kialudt s a sötétség egyre sűrűbbé vált a szobában, az ablakon keresztül valami borús némaság látszott s a hársak lombjai csöndesen bólogattak.

— Meg kellene gyűjtanod a lámpást, — ajánlotta Foma.

— Milyen szerencsétlenek vagyunk mindketten, — mondta Ljuba —

Fomának nem tettsett ez.

— Én nem vagyok szerencsétlen, — mondta. Egyszerűen még nem szoktam meg az életet.

— Az az ember, aki nem tudja, hogy holnap mit fog tenni, az szerencsétlen — mondta Ljuba szomorúan — Én sem tudom, te sem . . . S hova menjünk? Pedig valahova csak mennünk kell. Miért nem tud megnyugodni a szívem? Mindig reszket benne valami kívánság.

— Az enyémben is — mondta Foma. — Gondolkodni kezdtem . . . de mi az, amit kigondolhatok? Nem tudok megmagyarázni semmit. Az én szívem is sajog.

Foma fölállt.

— A klubba kell mennem — mondta.

— Ne menj! — mondta Ljuba.

— El kell mennem, várnak. Isten veled.

— A viszontlátásra. Eléje nyújtotta a kezét s szomorúan nézett a szemébe.

— Aludni mégy? — kérdezte Foma és erősen megszorította a kezét.

— Még olvasok valamit.

Mikor végigment az utcán, fölnezt az ablakokra. Az egyik mögött ott látta Ljuba szomorú arcát. Foma barátságosan intett feléje s azt gondolta;

— Ez is eltévedt . . . mint a másik. Mikor ez eszébe jutott, a fejét csóválta, mintha el akarta volna riasztani Medinszkája emlékét. Sietett.

Az éjszaka leszállt a földre és hirtelen lehült a levegő. Hideg, metsző szél süvített végig az utcán, a szemetet a gyalogjáróra s a port a járókelők szemébe vágta. Sötét volt s ismeretlen emberek siettek végig a sötét utcákon. Foma összehuzta az arcát és szemét s azt gondolta:

— Ha most asszony lesz, akivel először találkozom, az annyit jelent, hogy Medinszkája ismét olyan barátságosan fog fogadni, mint azelőtt . . . Holnap elmegyek hozzá. De ha férfi jön az utamba, nem megyek oda, várok.

Most egy kutya jött szembe s az úgy izgatta, hogy kedve támadt arra, hogy megüsse a kutyát.

A klub éttermében a vidám Ustiscsevel találkozott. Az ajtóban állt s egy kövér, nagyszakállu emberrel beszélgetett. Mikor megpillantotta Gorgyejevet, elébe ment s így szólt:

— Jó napot. szerény milliomos:
(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Gyümölcsfatermelők figyelmébe. A földmivelésügyi miniszter leíratot intézett az alispánhoz. A leírat a gyümölcsfatermelők szakoktatásának ez idej tanfolyamáról ad hírt. A tanfolyam magánosoknak Budapesten 6 napig, tanítónak, Keszthelyen és Tordán 10 napig fog tartani. A résztvenni óhajtok márcz. 10-ig kell, hogy beadják kérelmüket. Azok a tanítók, kik gazdasági ismétlő iskola vezetését is teljesítették, előnyben fognak részesülni.

Értéktőzsde.

Budapest, febr. 20.

Osztrák hitelrészvény	678.—
Magyar hitelrészvény	796.—
Leszámitoló bank	506.—
Rimamurányi	525.—
Osztrák-m. államvasuti részvény	670.—
Közúti vasut	594.—
Városi villamos vasut	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, febr. 20.

Buza okt.	16.82
Rozs okt.-re	17.12
Tengeri április 1906	14.—
Zab ápr.-ra	13.64
Repeze aug.-ra	—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 febr. 20-án

Magyar aranyjárdék 4%	112.50
Magyar koronajárdék 4%	95.55
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	86.20
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.—
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény	96.5

Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	218.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	161.—
Osztrák járadék papirban	99.55
Osztrák járadék ezüstben	100.77
Osztrák korona járadék	118.—
Osztrák járadék aranyban	100.—
1860. oszt. államsorsjegyek	160.—
Osztrák-magyar bankrészvény	16.30
Magyar hitelbank részvény	793.—
Osztrák hitelbank intézeti részvény	672.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	673.—
20 frankos arany (Napolendor)	19.07
Német birodalmi márka	117.30
London vista	240.47
Páris vista	95.60
10 márkás arany	23.48

SZERKESZTŐI PÓSTA.

K. J. Beznye. A tudósítást köszönjük. Ezer üdv.

Sz. A. Csorvás. Va bene, avanti. Levél megy.

H. A. Győr. A bizalmat előjegyeztük — a jövőre.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

HIRDE T É S E K

jutányos árban
felvételnek a

„TISZÁNTÚL“

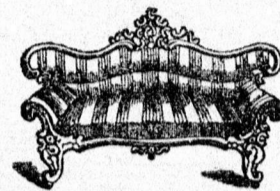
kiadóhivatalában.

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcsó

bútor

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-,
szalon- és uriszo-
bába berendezé-
sek, valamint az
egyes butordara-
bók a

Magyar Műbutorgyár

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezé-
sek műipari vállalata. — Kivánatra tervek és
költségvetések.

Telefon 421 szám.

Pesti hazai takarékpénztári sorsjegyeket eladunk már most.

Kézpénzért a napiárban.

Letétre való vételnél
napi áron számítjuk és
elegendő, ha a vevő a
vételnél 30 koronát le-
fizet, a hátralékot tet-
szés szerinti részletek-
ben törleszti.

A letétre való vételnél a játékjog a vevőt illeti.

Központi Takarékpénztár r.-társaság.

Szilágyi Dezső-utca. (Adorján-ház). 1512.

HÁASZ MANÓ

kézmű- és divatáruháza
NAGYVÁRAD, Zöldfa-utza elején.

Farsangi czikkekben

sehol olyan nagy és szépen összeválogatott
raktárt nem lehet találni.

Az árak pedig a nagy forgalom következtében a legolcsóbbak.

A gasék, flitterek
és batisztoknak

megtékinzése figyelmet érdemel.

1503.

Hirdetés.

A »NAGYVÁRADI HITELBANK« részvény-
társaság. (Kossuth Lajos-utca 10. sz.)
Elfogad betéteket.
Legalább 3 hóig elhelyezett összeg
után 5%-os kamatot fizet.
Leszámitol váltókat.
Előleg-t ad: értékpapírokra, éksze-
rekre és terményekre.
Jelzálog kölcsönt nyújt: házakra és
földbirtokra.

Az igazgatóság.

SCHICHT-SZAPPAN!

(Szarvas vagy kulcs-szappan)

Legjobb, legkiadósabb s azért a
legolcsóbb szappan.

Ment mindennemű káros alkatrészekről.

Mindenütt kapható

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht» névvel és a
«szarvas» vagy «kulcs» védjeggyel legyen ellátva. 2271. a.

Preis Mihály és Fia csődtömegtől

megvásárolt

BUTOROK

a mai naptól kezdve mélyen leszállított árban lesznek elárusítva
Nagyváradon, Nagy Sándor-utca 4. szám, volt Eleméry-házban.

A Korona- és Filler-bazárt teljesen áthelyezték
szembe, a városi Bazár-épületbe, az Amerikai-áruház mellé.

Hol tombola-játékok, bál-legyezők, kotillonok, álarcok a legolcsóbban szerezhetők be, ugyszintén ajándék és disztárgyak, utazó-ládák és bőröndök, gyermek-játé-
kok, gyermek-kocsik, reform-szekerek, mely egyszersmint tolokocsi is. Gumi különlegességek.

Teljes

tisztelettel:

FRISS és TSA KORONA- és FILLÉR-BAZÁR. Fő-utca,
városi Bazár-épület. Telephon 130.

Telefon 417.

Az „Első nagyváradai

Telefon 417.

csizma- és czipőgyár

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség szerződéses szállítói

Moskovits Farkas és Tsa

cég, mely 370 alkalmazottat és munkást foglal-
koztat és a legfinomabb lábbelieket *kizárólag*
kézimunkával készítetteti.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számú saját házában (volt rendőrségi épület) levő

kicsinybeni eladási üzletében férfi, női, fiu és gyermek-
czipőket, vizmentes csizmákat eredeti gyári árban árusít és
minden pár lábbelire a szabott gyári ár rá van plombálva.

Kitünő anyag.

Tartós munka.

Legjobb szabás!

Kényelmes viselet!

Legdivatosabb fagon!

